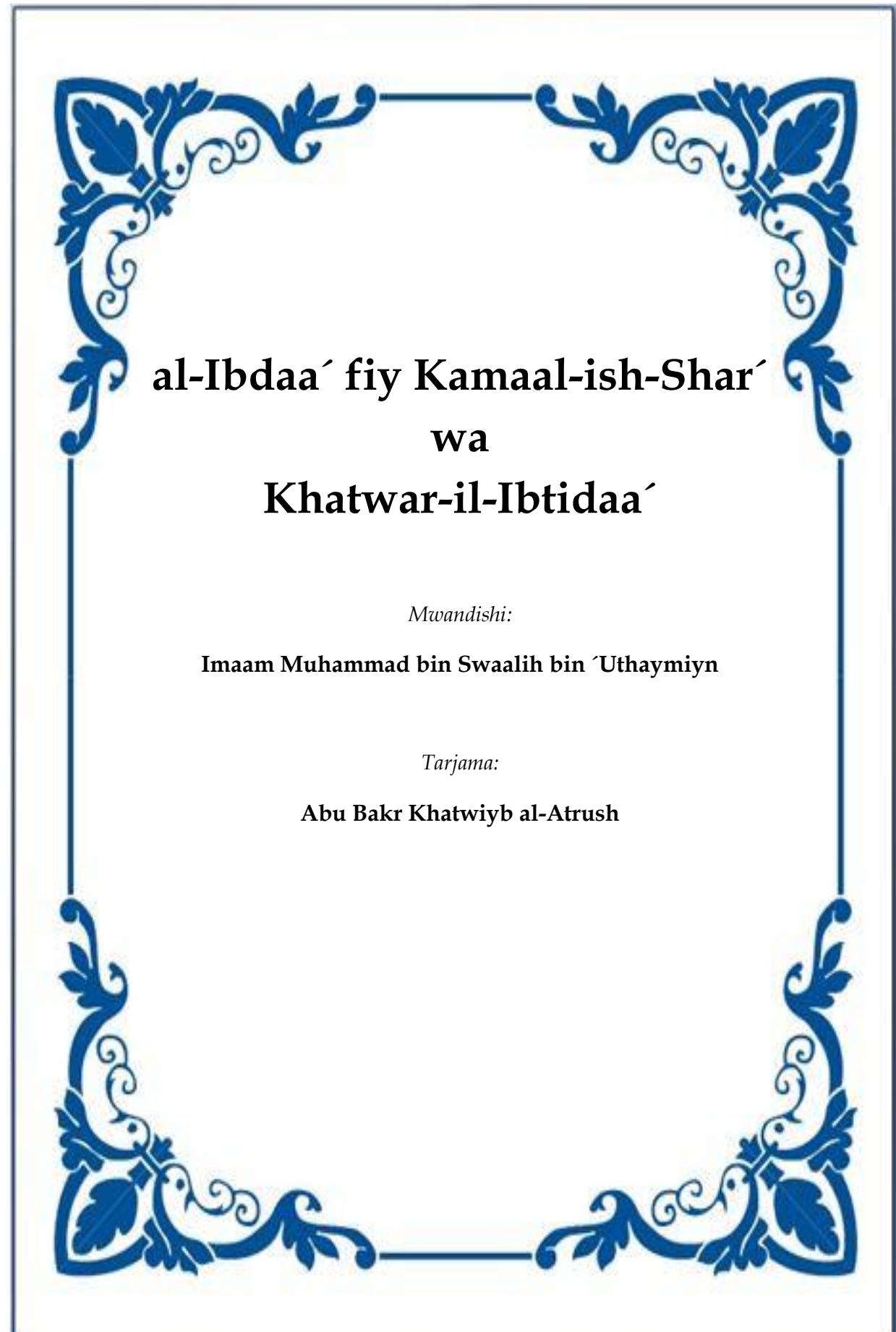

al-Ibdaa' fiy Kamaal-ish-Shar' wa Khatwar-il-Ibtidaa'

Ibn 'Uthaymiyn

al-Ibdaa' fiy Kamaal-ish-Shar' wa Khatwar-il-Ibtidaa'

Mwandishi:

Imaam Muhammad bin Swaalih bin 'Uthaymiyn

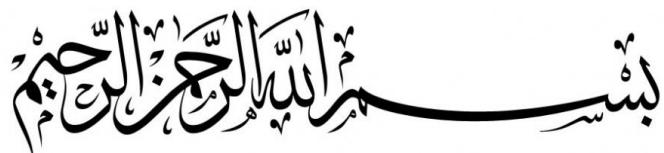
Tarjama:

Abu Bakr Khatwiyb al-Atrush

al-Ibdaa' fiy Kamaal-ish-Shar' wa Khatwar-il-Ibtidaa'
Ibn 'Uthaymiyn

---

0. Dibaji "al-Ibdaa' fiy Kamaal-ish-Shar' wa Khatwar-il-Ibtidaa'"	3
1. Uislamu ni dini iliyokamilika na timilifu.....	4
2. Qur-aan imebainisha kila kitu	7
3. Mtume amebainisha dini yote	9
4. Mzushi anakadhibisha ukamilifu wa Uislamu	10
5. Haiwezekani kukakuwepo Bid'ah nzuri	12
6. Upanga mkali kwa Ahl-ul-Bid'ah.....	14
7. Tafsiri ya maneno ya 'Umar neema ya Bid'ah ilijoje hii.....	15
8. Njia ina hukumu moja kama malengo	18
9. Mwenye kuweka njia nzuri katika Uislamu analipwa kwayo	19
10. Masharti ya matendo mazuri.....	21
11. Fuata Sunnah na usizue.....	23

0. Dibaji "al-Ibdaa' fiy Kamaal-ish-Shar' wa Khatwar-il-Ibtidaa'"

Himdi zote anastahiki Allaah. Tunamhimidi Yeye na kumuomba msaada na msamaha. Tunajilinda Kwake kutokana na shari ya nafsi zetu na uovu wa matendo yetu. Yule ambaye ameongozwa na Allaah, basi hakuna wa kumpoteza, na yule ambaye amepotezwa na Allaah, basi hakuna wa kumwongoza. Ninashuhudia ya kwamba hakuna mungu mwenye haki ya kuabudiwa isipokuwa Allaah, hali ya kuwa peke yake hana mshirikina na ninashuhudia ya kwamba Muhammad ni mtumwa na Mtume Wake. Allaah (Ta'ala) alimtuma kwa uongofu na dini ya haki. Akafikisha ujumbe, akatekeleza amana, akaunasihi Ummah na akapambana kwa ajili ya Allaah ukweli wa kupambana mpaka alipofariki. Akauacha Ummah wake katika njia nyeupe kabisa; usiku wake ni kama mchana wake na hakuna atayepinda nayo isipokuwa mwangamivu. Humo amebainisha yale Ummah inahitajia. Abu Dharr (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

"Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) hakumwacha ndege anayepiga kwa mbawa zake mbinguni isipokuwa ametufunza kitu juu yake."¹

Kuna mshirikina mmoja alimwambia Salmaan al-Faariisy (Radhiya Allaahu 'anh):

"Mtume wenu (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekufunzeni mpaka adabu za kukidhi haja." Salaam akasema: "Ni kweli. Ametukataza kuelekea Qiblah wakati wa kukidhi haja ndogo na kubwa na kujipangusa chini ya mawe matatu, kwa mkono wa kulia na kinyesi na mifupa."²

---

¹ Ahmad (21689), (2188) na (21771).

² Muslim (262).

1. Uislamu ni dini iliyokamilika na timilifu

Katika Qur-aan tukufu utaona jinsi Allaah (Ta'ala) amevyobainisha misingi ya dini na matawi yake. Amebainisha Tawhiyd kwa aina zake zote, bali amebainisha hata adabu za vikao na kuomba idhini. Allaah (Ta'ala) amesema:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَاقْسِحُوا يَفْسَحُ اللَّهُ لَكُمْ ۖ وَإِذَا قِيلَ اتَّشُرُوا فَانْتَشِرُوا

"Enyi mlioamini! Mnapoambiwa: "Fanyeni nafasi katika majlisi!" - basi [sogeeni] mfanye nafasi; Allaah Atakufanyieni nafasi. Na mnapoambiwa: "Inukeni" - basi inukeni."³

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْحُلُوا بَيْوَنًا عَيْرَ بُيُوتَكُمْ حَتَّىٰ شَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ۚ ذُلِّكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْحُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ ۖ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا ۖ هُوَ أَزْكَى لَكُمْ ۖ وَاللَّهُ إِمَّا تَعْمَلُونَ عَلَيْهِ

"Enyi mloamini! Msingie nyumba zisizokuwa nyumba zenu mpaka m jitambulise na muwatolee salamu watu wake. Hivyo ni bora kwenu huenda mkakumbuka. Na msipokuta humo [mtu] yeyote; basi msingie mpaka mruhusiwe. Na mkiambiwa: "Rejeeni! - basi rejeeni. Huo ni utakaso zaidi kwenu. Na Allaah kwa myatendayo ni Mjuzi."⁴

Hata adabu za mavazi zimeletwa. Allaah (Ta'ala) amesema:

وَالْمُوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّاتِيَ لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَأَيْسَرُ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضْطَعْ ثَيَابُهُنَّ عَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ ۖ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ حَيْثُ هُنَّ ۖ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلَيْهِمْ

"Na wanawake, ambao wamekoma hedhi na wasiyotaraji kuolewa, basi hakuna ubaya juu yao kupunguza baadhi ya nguo zao bila ya kuonyesha mapambo yao [au kujishaua]. Na kama wakijisitiri [kwa kujifunika vyema] ni kheri kwao. Na Allaah ni Mwenye kusikia yote daima, Mjuzi wa yote daima."⁵

³ 58:11

⁴ 24:27-28

⁵ 24:60

يَا أَئِنَّهَا النَّجْوِيُّ فُلْ لَأَرْزَوا حَلَقَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءُ الْمُؤْمِنِينَ يُذْنِيْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيْهِنَّ ۝ دِلْكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفُنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ ۝ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَّحِيمًا

"Ee Nabii! Waambie wake zako, na mabinti zako, na wanawake wa waumini wajiteremshie juu yao shungi zao. Hivyo kunapeleka karibu zaidi watambulikane ili wasiudhiwe. Na Allaah daima ni Mwingi wa kusamehe, Mwenye kurehemu."⁶

وَلَا يَصْرِفُنَّ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُغْفِرُنَّ مِنْ زِيَّهِنَّ

"Na wala wasipige miguu yao yajulikane yale wanayoyaficha katika mapambo yao."⁷

وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرُّ مَنْ اتَّقَىٰ ۝ وَأُتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا ۝ وَاتَّقُوا اللَّهَ

"Na si wema kuingia nyumba kwa nyuma yake, lakini wema ni kuwa na taqwa. Na ingieni nyumba zenu kupitia milango yake. Na mcheni Allaah."⁸

Kuna Aayah zingine nyingi zenyе kubainisha kuwa dini hii ni kamilifu. Haihitajii ziada na haijuzishi nyongeza yoyote. Kwa ajili hii ndio maana Allaah (Ta'ala) amesema pindi alipokuwa akiisifu Qur-aan:

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ

"Na Tumekuteremshia Kitabu hiki kinachobainisha kila kitu."⁹

Hakuna kitu ambacho watu wanakihitajia katika maisha haya na maisha ya Aakhirah isipokuwa Allaah (Ta'ala) amekibainisha katika Kitabu Chake kwa njia moja au nyingine; kimatamshi, kiashirio, kwa njia ya moja kwa moja na njia isiyokuwa ya moja kwa moja.

---

⁶ 33:59

⁷ 24:31

⁸ 02:189

⁹ 16:89

al-Ibdaa' fiy Kamaal-ish-Shar' wa Khatwar-il-Ibtidaa'

Ibn 'Uthaymiyn

---

2. Qur-aan imebainisha kila kitu

Ndugu! Allaah (Ta'ala) amesema:

مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ

"**Hatukupuuza Kitabuni kitu chochote.**"¹⁰

Kuna ambao wamefasiri kuwa Kitabu kunamaanishwa Qur-aan. Si kweli. Kitabu kuna lengwa Ubao uliohifadhiwa. Allaah (Ta'ala) ameisifu Qur-aan kiwaziwazi kabisa kuliko njia yenye kukanusha pale Aliposema:

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ

"**Na Tumekuteremshia Kitabu hiki kinachobainisha kila kitu.**"¹¹

Aayah hii iko wazi na bainifu zaidi kuliko:

مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ

"**Hatukupuuza Kitabuni kitu chochote.**"

Huenda mtu akauliza ni wapi Qur-aan imetaja swalah tano na idadi ya Rakaa zake. Ni vipi itawezekana kwa sisi kutoweza kupata kwenye Qur-aan idadi ya Rakaa zote wakati Allaah anasema:

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ

"**Na Tumekuteremshia Kitabu hiki kinachobainisha kila kitu?**"

Jibu ya hilo ni kwamba Allaah (Ta'ala) ametuwajibishia katika Qur-aan kurejea kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

---

¹⁰ 06:38

¹¹ 04:80

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا

"Atakayemtii Mtume basi kwa yakini amemtii Allaah. Na atakayekengeuka basi Hatukukutumakuwa mlinzi juu yao."¹²

وَمَا آتَكُمُ الرَّسُولُ فَحُذْوَهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

"Na lolote lile analokupeni Mtume basi lichukueni, na lolote lile analokukatazeni, basi acheni. Na mcheni Allaah. Hakika Allaah ni Mkali wa kuakibu."¹³

Yenye kubainishwa na Sunnah yanarejea katika Qur-aan. Kwa sababu Sunnah ni moja katika Wahyi aina mbili ambao Allaah amemteremshia na kumfunza Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Allaah (Ta'ala) amesema:

وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلِمْتَ مَا لَمْ تَعْلَمْ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا

"Na Allaah Amekuteremshia Kitabu na Hikmah na Akakufunza yale ambayo hukuwa unayajua. Na fadhila za Allaah juu yako ni kuu."¹⁴

Kutokana na hili kila kilichoko katika Sunnah basi kipo pia katika Kitabu cha Allaah ('Azza wa Jall).

---

¹² 04:80

¹³ 59:07

¹⁴ 04:113

3. Mtume amebainisha dini yote

Ndugu! Mkishajua haya mnaweza mkajiuliza kama inawezekana Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akafa na kuacha nyuma yake kitu katika dini ambacho kinakurubisha kwa Allaah na asikibainishe? Hata siku moja. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amebainisha dini yote kwa maneno, matendo na kukubali na amefanya hivo kwa njia ya kuanza mwenyewe au kwa kujibu maswali. Wakati mwengine Allaah alikuwa anaweza kutuma mbedui kutoka kijiji jangwani kuja kwa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kumuuliza swali la kidini ambalo Maswahabah hawakuuliza. Walikuwa ni wenyewe kufurahi kwa mbedui kuja na kumuuliza Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) baadhi ya maswali.

Kitu chenye kutolea ushahidi hilo ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) hakuacha kitu nyuma yake ambacho watu wanakihitajia katika 'ibaadah zao, mu'amala na mambo ya maisha yao isipokuwa amekibainisha. Dalili ya hilo ni Kauli Yake (Ta'ala):

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَعْمَلْتُ عَلَيْكُمْ بِغْرِبَةٍ وَرَضِيَتُ لَكُمُ الْإِسْلَامُ دِيَنًا

"Leo Nimekukamilishieni dini yenu, Nimekutimizieni neema Yangu na Nimekuridhieni kwenu Uislamu uwe ndio dini yenu."¹⁵

---

¹⁵ 05:03

4. Mzushi anakadhibisha ukamilifu wa Uislamu

Ee Muislamu! Utapofahamu haya basi utambue kuwa kila ambaye atazua Shari'ah katika dini ya Allaah, hata kama atakuwa na nia nzuri, ni kuitukana dini ya Allaah ('Azza wa Jall) kwa Bid'ah zake hizi. Pamoja na kuwa ni upotevu, vilevile anakadhibisha Kauli ya Allaah (Ta'ala):

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

"Leo Nimekukamilishieni dini yenu."

Mzushi huyu ambaye amezua Shari'ah katika dini ya Allaah (Ta'ala) isiyokuwemo anasema japo kwa njia isiyokuwa ya moja kwa moja ya kwamba dini haijakamilika na kwamba inahitajia Shari'ah hii ambayo amezusha ili kujikurubisha kwa Allaah ('Azza wa Jall).

Cha ajabu utaona jinsi mtu anavyothubutu kuzua kitu chenyeye kuhusiana na dhati ya Allaah ('Azza wa Jall), majina na sifa Zake na kudai kuwa anafanya hivyo kwa kumuadhimisha Mola Wake, kumtakasa na kasoro na mapungufu na kujisalimisha na Kauli ya Allaah (Ta'ala):

فَلَا يَجْعَلُوا لِلّهِ أَنْدَادًا

"Basi msimfanyie Allaah washirika."¹⁶

Utashangazwa na mtu anayezua Bid'ah yenyeye kufungamana na dhati ya Allaah ambayo Salaf wala maimamu wa dini hawakuitendea kazi na anasema kuwa anafanya hivo kwa ajili ya kumtakasa Allaah na kasoro na mapungufu, kumuadhimisha na kujisalimisha na Kauli ya Allaah (Ta'ala):

فَلَا يَجْعَلُوا لِلّهِ أَنْدَادًا

"Basi msimfanyie Allaah washirika."

Kisha isitoshe anasema mwenye kwenda kinyume ni mwenye kumfananisha na kumshabihisha Allaah na viumbe Wake na tuhuma nyinginezmo mbaya.

---

¹⁶ 02:22

Utashangazwa mwenyewe kuona watu wenye kuzusha katika dini ya Allaah mambo yasiyokuwemo yenyeye kufungamana na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na kwa kufanya hivo wanadai kuwa wanampenda na kumuadhimisha Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Isitoshe ukiongezea juu ya hilo wanasema kuwa yule asiyekubaliana na wao juu ya Bid'ah zao anamchukia Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na tuhuma nyinginezzo mbaya.

Chenye kushangaza ni kwamba watu hawa wanasema kuwa wanamuadhimisha Allaah na Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na wakati huo huo bila ya shaka ni wenye kutangulia mbele ya Allaah na Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) pindi wanapozua katika dini ya Allaah na Shari'ah ya Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) yasiyokuwemo. Allaah ('Azza wa Jall) amesema:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۝ وَلَا تَأْتُوا اللَّهَ مَبْعِثَ عَلَيْهِ

"Enyi mlionamini! Msitangulie mbele ya Allaah na Mtume Wake, na mcheni Allaah. Hakika Allaah ni Mwenye kusikia, Mwenye kujua."¹⁷

---

¹⁷ 49:01

5. Haiwezekani kukakuwepo Bid'ah nzuri

Ndugu! Mimi nitakuulizeni kwa jina la Allaah na nitakuombeni mnijibu kwa akili zenu timamu na sio kwa hisia zenu, kwa dini yenu na sio kwa ufuataji kichwa mchunga. Mnasemaje juu ya wale wenye kuzua katika dini ya Allaah - pasi na kujali ikiwa Bid'ah hizo zinahusiana na dhati ya Allaah, sifa na majina Yake au ikiwa inahusiana na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) - na kusema kuwa *wao* ndio wanamuadhimisha Allaah na Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam); je hawa wanamuadhimisha Allaah na Mtume Wake bora kuliko wale wasioenda kinyume na Shari'ah ya Allaah kwa milimita moja, wakaiamini na wakaisadikisha, wakajisalimisha na maamrisho na makatazo, hawatangulii mbele ya Allaah na Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na mbele ya chochote kisichokuwemo katika dini ya Allaah? Bila ya shaka hawa wa mwisho ndio wenye kumuadhimisha Allaah na Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na wenye kuonesha kuwa kweli wanampenda Allaah na Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na hawazui.

Ni jambo lenye kushangaza kwelikweli kuona watu hawa wanajua maneno ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

"Ninakutahadharisheni na mambo ya kuzua, kwani hakika kila kitakachozushwa ni Bid'ah na kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."¹⁸

na kwamba inakusanya na kunaingia ndani yake Bid'ah zote. Alikuwa ni kiumbe mfaswaha zaidi na mwenye kutakia viumbe mazuri. Alitamka kile alichokuwa anakikusudia. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alikuwa anajua anachokisema pale aliposema:

"... na kila Bid'ah ni upotevu..."

Alikuwa anajua maana ya anachokisema. Alisema hivyo kwa sababu anautakia Ummah wake mema. Kwenye maneno yake kumetimia mambo matatu:

1- Ukamilifu wa kutakia kheri.

---

¹⁸ Ahmad (17275), Abu Daawuud (4607), Ibn Maajah (42) na at-Tirmidhiy (2676) ambaye amesema kuwa Hadiyth ni nzuri na Swahiyh na al-Haakim ameisahihisha (01/95) na adh-Dhahabiyy ameafikiana naye na wao wameipokea pasi na:

"... na kila upotevu ni Motoni."

2- Ukamilifu wa bayana na ufaswaha.

3- Ukamilifu wa elimu na hekima.

Pasi na shaka ni dalili yenye kuonesha kuwa maneno yake yanatakiwa kufahamika kama yalivyo. Hivyo basi, ni jambo la kuwezekana kuzigawa Bid'ah katika mafungu matatu au tano? Si sahihi kabisa.

6. Upanga mkali kwa Ahl-ul-Bid'ah

Kuwepo kwa baadhi ya wanachuoni wenyewe kudai ya kwamba kuna Bid'ah nzuri ni jambo linaloingia katika moja kati ya mambo mawili:

- 1- Kitendo kiwe si Bid'ah kabisa tofauti na wanavyodhania.
- 2- Kitendo kiwe ni Bid'ah mbaya pasi na wao kujua ubaya wake.

Kila mwenye kudai ya kwamba kuna Bid'ah ilio nzuri anajibiwa namna hii. Kutokana na hilo Ahl-ul-Bid'ah hawana bahati yoyote ile ya kufanya kudai Bid'ah nzuri na sisi tumeshikamana na upanga ulio mkali wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

"Ninakutahadharisheni na mambo ya kuzua, kwani hakika kila kitakachozushwa ni Bid'ah na kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."

Upanga huu mkali umenolewa na ulinganizi na ujumbe wa kiutume na sio kwa maneno ya kipuuzi. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ameunoa kwa njia yenyewe kugonga kwa njia ya kwamba hakuna yeyote mwenye kudai Bid'ah nzuri anaweza kukabiliana na mtu ambaye ameshika upanga huu mkali ulionolewa. Kwa sababu Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

"Ninakutahadharisheni na mambo ya kuzua, kwani hakika kila kitakachozushwa ni Bid'ah na kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."

7. Tafsiri ya maneno ya 'Umar neema ya Bid'ah iliyoje hii

Nahisi kana kwamba mnauliza vipi ninafasiri maneno ya 'Umar bin al-Khattwaab (Radhiya Allaahu 'anh) pindi alipomwamrisha Ubayy bin Ka'b na Tamim ad-Daariy (Radhiya Allaahu 'anhuma) kuwaongoza watu kwenye swalah katika Ramadhaan na kusema:

"Ni neema ya Bid'ah iliyoje hoo!"¹⁹

Hili linaweza kufasiri kwa njia mbili:

1- Hajuzu kwa yejote kupingana na maneno ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kwa maneno ya Abu Bakr, 'Umar, 'Uthmaan na 'Aliy wala maneno ya mwengine yejote. Amesema (Ta'ala):

فَلْيَحْذِرُ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُعَذِّبَهُمْ فِتْنَةً أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Basi watahadhari wale wanaokhalifu amri yake, isije kuwasibu fitina au ikawasibu adhabu iumizayo."²⁰

Imaam Ahmad amesema:

"Je, unajua fitina ni nini? Shirki. Huenda ataporudisha kitu katika maneno ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akaingwa katika moyo wake na kitu katika upindaji."

Ibn 'Abbaas (Radhiya Allaahu 'anhuma) amesema:

"Mawe yanakaribia kuwaangukia kutoka mbinguni; ninakwambieni Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) anasema na nyinyi mnasema Abu Bakr na 'Umar wamesema."

2- Tunajua kwa uyakini kabisa ya kwamba kiongozi wa waumini 'Umar bin al-Khattwaab (Radhiya Allaahu 'anh) alikuwa ni miongoni mwa watu wenye kuadhimisha kwa hali ya juu maneno ya Allaah na Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Alikuwa anajulikana kukomeka katika mipaka ya Allaah (Ta'ala) mpaka alikuwa ni mwenye kusifiwa kusimama kwenye maneno ya Allaah (Ta'ala). Kisa cha mwanamke aliyepingana naye wakati

---

¹⁹ al-Bukhaariy (2010).

²⁰ 24:63

alipoweka kikomo cha mahari ni chenye kujulikana kwa watu wengi. Alipingana naye kwa Kauli ya Allaah (Ta'ala):

وَآتَيْتُمْ إِلَهَاهُنَّ قِنْطَارًا

"... na mmempa mmoja wao mirundi ya mali."²¹

Hivyo 'Umar akawa ameacha kuweka kikomo cha mahari. Lakini hata hivyo kisa hiki usahihi wake unahitajia kuangaliwa vizuri. Lakini tunachotaka kusema ni kwamba 'Umar alikuwa ni mtu mwenye kusimama katika mipaka ya Allaah (Ta'ala) na haivuki. Haimstahikii kabisa 'Umar akapingana na maneno ya kiongozi wa watu Muhammad (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na akasifu Bid'ah ambayo Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema juu yake:

"Ninakutahadharisheni na mambo ya kuzua, kwani hakika kila kitakachozushwa ni Bid'ah na kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."

Kwa msemo mwingine ni kwamba Bid'ah ambayo 'Umar alikuwa akiizungumzia haiingii kwenye Bid'ah ambayo Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alikuwa anamaanisha pindi aliposema:

"Ninakutahadharisheni na mambo ya kuzua, kwani hakika kila kitakachozushwa ni Bid'ah na kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."

'Umar (Radhiya Allaahu 'anh) alichokuwa anamaanisha ni watu kukusanyika kwa imamu mmoja baada ya kuwa walikuwa ni wenye kufarikiana. Kitendo chenyewe tayari kilikuwa kimeshafanywa na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). al-Bukhaariy na Muslim wamepokea kupitia kwa 'Aaishah (Radhiya Allaahu 'anhaa) ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) aliswali pamoja na watu nyusiku tatu za mwanzo. Usiku wa nne hakutoka kwenda msikitini. Asubuhi yake akasema:

"Nimekuoneni nini mlichofanya usiku wa jana. Kilichonizuia kuwajia ni kwamba nilichelea swalah hii isije kufaradhishwa kwenu ikawashinda."²²

---

²¹ 04:20

²² al-Bukhaariy (2012) na Muslim (761).

Kusimama usiku katika Ramadhaan ni katika Sunnah ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). 'Umar aliita kitendo hichi "Bid'ah" kwa kuzingatia ya kwamba watu walikuwa ni wenyе kutofautiana katika makundi mbali mbali baada ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kuiacha. Ndipo kiongozi wa waumini 'Umar bin al-Khattaab (Radhiya Allaahu 'anh) akaonelea kuwakusanya watu wote waswali nyuma ya imamu mmoja. Basi kitendo chake hichi ikawa ni Bid'ah kutokamana na kufarikiana kwa watu hapo kabla na sio Bid'ah isiyofungamana [mutlaq] iliyozushwa na 'Umar (Radhiya Allaahu 'anh). Kwa sababu Sunnah hii ilikuwepo tangu zama za Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Kwa hiyo kitendo hichi ni Sunnah ambayo watu waliiacha tangu wakati wa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Kuanzia wakati wa 'Umar (Radhiya Allaahu 'anh) ndipo ikawa imerudi. Kwa njia hii Ahl-ul-Bid'ah hawawezi kutumia maneno ya 'Umar ili kuchukulia Bid'ah zao kuwa nzuri.

8. Njia ina hukumu moja kama malengo

Huenda mtu akasema kuna Bid'ah ambazo waislamu wamezipokea na kuzitendea kazi. Bid'ah hizo hazikuwepo kipindi cha Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Baadhi ya Bid'ah hizo ni masomo na uchapishaji wa vitabu. Bid'ah hizi waislamu wamezisifu na kuzifanya kazi na kuonelea kuwa ni katika matendo mazuri kabisa. Ni vipi basi tutaoanisha matendo haya ambayo kunakaribia kutokuwepo maoni tofauti juu yake na maneno ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

"Ninakutahadharisheni na mambo ya kuzua, kwani hakika kila kitakachozushwa ni Bid'ah na kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."?

Jawabu langu ni kuwa matendo haya sio Bid'ah; ni njia zenyе kupelekeea katika mambo yaliyowekwa katika Shari'ah. Njia zinatofautiana kwa kutegemea zama na mahali. Kitendo kikiwa kimewekwa katika Shari'ah basi njia yake pia itakuwa inafaa na kitendo kikiwa hakikuwekwa katika Shari'ah basi njia yake pia itakuwa haifai. Chenye kupelekeea katika haramu pia ni haramu. Bali kitendo cha kheri chenye kupelekeea katika shari itakuwa ni shari na ni chenye kukatazwa. Allaah ('Azza wa Jall) amesema:

وَلَا تَسْبِحُوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسْبِبُو اللَّهَ عَذْرًا بِغَيْرِ عِلْمٍ

"Na wala msiwatukane wale wanaowaomba asiyekuwa Allaah; wasije nao kumtukana Allaah kwa uadui bila ya kujua."²³

Kuwatukana miungu wa washirikina si jambo la kimakosa; bali ni haki na jambo linalotakikana. Lakini jambo la kutukanwa Allaah ni makosa makubwa sana. Pamoja na kuwa ni jambo lenye kusifiwa kuwatukana miungu ya washirikina inapelekeea Allaah kutukanywa, ikawa ni haramu na imekatazwa kuwatukana. Ninataja haya ili kutoa dalili kuonesha kuwa njia zina hukumu moja kama malengo. Hata kama uchapishaji wa vitabu uliyopo hii leo ni uzushi ambao haukuwepo wakati wa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam), lakini hata hivyo sio malengo; bali ni njia - na njia zina hukumu moja kama malengo. Kutokana na hili ni kuwa kujenga masomo ili kufunza ndani yake somo la haramu ujenzi utakuwa ni haramu wakati kujenga masomo ili kufunza ndani yake masomo yaliyowekwa katika Shari'ah ujenzi utakuwa unafaa.

---

²³ 06:108

9. Mwenye kuweka njia nzuri katika Uislamu analipwa kwayo

Huenda mtu akauliza ni vipi nimeshikamana na maneno ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

"Mwenye kuweka katika Uislamu njia nzuri basi atapewa ujira kwayo na ujira wa yule mwenye kuifanya mpaka siku ya Qiyaamah."²⁴

Jibu langu ni kuwa aliyesema:

"Mwenye kuweka katika Uislamu njia nzuri basi atapewa ujira kwayo na ujira wa yule mwenye kuifanya mpaka siku ya Qiyaamah."

ndiye huyo huyo aliyesema:

"Ninakutahadharisheni na mambo ya kuzua, kwani hakika kila kitakachozushwa ni Bid'ah na kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."

Ni jambo lisilowezekana kwa mkweli na mwenye kusadikishwa akazungumza maneno yanayo jigonga. Mwenye kudhania kuwa maneno ya Allaah (Ta'ala) au Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ni yenyewe kujigonga anatakiwa kufanya utafiti tena. Udhaniaji wake huu unatokamana ima na mapungufu ya uelewa wake au mapungufu ya uoni wake. Ni jambo lisilowezekana aslan maneno ya Allaah (Ta'ala) au Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) yakawa ni yenyewe kujigonga. Kwa hiyo hakuna mgongano kati ya Hadiyth hizo mbili. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

"Mwenye kuweka njia nzuri katika Uislamu..." "

Bid'ah sio katika Uislamu. Wala sio kitu kizuri. Tofauti kati ya Sunnah na Bid'ah iko wazi kabisa.

Inaweza pia kusemwa sentesi "Mwenye kuweka njia nzuri katika Uislamu... " kunamaanishwa kuhuisha kitu ambacho kilikuwepo hapo mwanzoni na baadaye kikawa kimepotea. Katika hali hii Sunnah ni nisba kama jinsi Bid'ah ni nisba pindi mtu ataihuisha Sunnah hiyo baada ya kuwa imesahauliwa.

---

²⁴ Muslim (1017).

Inaweza pia kusemwa ya kwamba sababu ya Hadiyth ni kundi kubwa la watu lililokuja kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Wakati Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alipoona hali zao taabani ndipo akaamrisha wasaidiwe. Mtu mmoja wa Answaar akaja na mfuko wa fedha uliokuwa mzito kiasi cha kwamba ulikuwa unakaribia kumshinda kubeba na akauweka mbele ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Ndipo usoni mwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kukaingiwa na furaha akasema:

"Mwenye kuweka katika Uislamu njia nzuri basi atapewa ujira kwayo na ujira wa yule mwenye kufanya mpaka siku ya Qiyaamah."

Hapa maana inakuwa "mwenye kufanya kitendo kizuri" na sio "mwenye kuweka kitendo kizuri" kwa sababu uwekaji [Tashriy'a] ni jambo limekatazwa. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

"Ninakutahadharisheni na mambo ya kuzua, kwani hakika kila kitakachozushwa ni Bid'ah na kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."

10. Masharti ya matendo mazuri

Ndugu! Ili kitendo kiwe ni chenye kuafikiana na Sunnah ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kinahitajia kiwe ni chenye kuafikiana na mambo sita ya Shari'ah:

1- Sababu. Mtu akimuabudu Allaah kwa sababu ambayo haifakiani na Shari'ah ni yenyе kurudishwa. Kwa mfano baadhi ya watu wanakesha na kuswali usiku wa tarehe ishirini na saba Rajab kwa sababu wanaona kuwa ndio usiku ambao Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alipandishwa mbinguni. Swalah ya usiku ni 'ibaadah, lakini ikifanywa kwa sababu hii ni Bid'ah. Kwa sababu 'ibaadah hii imeambatanishwa na sababu ambayo haikubaliwi na Shari'ah. Nukta hii ni muhimu na inaweka wazi matendo mengi ambayo yanachukuliwa kuwa ni Sunnah na wakati ukweli wa mambo sio Sunnah.

2- Aina. Aina ya 'ibaadah ni lazima iwe yenyе kuafikiana na Shari'ah. Aina ya 'ibaadah ambayo haikuwekwa katika Shari'ah na Allaah haikubaliwi. Kwa mfano mtu akachinja farasi wakati wa 'Iyd-ul-Adhhaa. Kitendo hichi sio sahihi kwa sababu kinaenda kinyume na aina ya kitendo kilichowekwa katika Shari'ah. Wanyama wanaotakiwa kuchinjwa katika 'Iyd-ul-Adhhaa ni wanyama wa kufuga kama mfano wa ngamia, ng'ombe na kondoo.

3- Kiwango. Lau mtu atataka kuongeza swalah ya faradhi ni Bid'ah isiyokubaliwa kwa sababu inaenda kinyume na kiwango kilichowekwa katika Shari'ah. Hali kadhalika kwa mfano mtu atataka kuswali Dhuhur Rakaa tano. Swalah kama hii haisihi kwa makubaliano.

4- Namna. Kwa mfano mtu akaanza kutawadha kwa kuosha miguu, kupangusa kichwa, kuosha mikono na mwishoni akamalizia kwa kuosha uso. Wudhuu wake ni batili kwa sababu unaenda kinyume na Shari'ah.

5- Wakati. Kwa mfano mtu akachinja mnyama wake wa Udhhiyah mwanzoni mwa Dhul-Hijjah. Mnyama wake wa Udhhiyah haukuliki kwa sababu unaenda kinyume na wakati wa Shari'ah.

Nimesikia kuwa kuna watu wanachinja kondoo katika Ramadhaan ki-'Ibaadah. Kitendo hichi ni Bid'ah kwa sura kama hii. Kichinjwa kinachochinjwa ki-'Ibaadah ni kile kinachokuwa katika mnasaba wa 'Iyd-ul-Adhhaa, hajj na 'Aqiyqah. Ama kuchinja katika Ramadhaan kwa kutarajia ya kwamba kichinjwa kinaleta thawabu kama thawabu zinazopatikana katika 'Iyd-ul-Adhhaa ni Bid'ah. Hata hivyo inajuzu kuchinja kwa ajili ya kula nyama.

6- Sehemu. Kwa mfano mtu akafanya I'tikaaf pasipokuwa msikitini. I'tikaaf yake hii si sahihi. I'tikaaf haifanywi isipokuwa misikitini. Kadhalika lau mwanamke atataka kufanya I'tikaaf mahali pa kuswali nyumbani; kitendo chake hichi si sahihi kwa sababu kinaenda kinyume na Shari'ah katika sehemu. Mfano mwengine ni kama mtu anafanya Twawaaf nyuma ya msikiti kwa sababu ya msongamano uliopo kwenye Ka'bah. Kitendo chake si sahihi kwa sababu Twawaaf inafanywa kwenye Ka'bah. Allaah (Ta'ala) amesema kumwambia khalili Wake Ibraahiyim (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

وَطَهُرْ بَيْتِي لِلطَّائِفَةِ

"Na twaharisha Nyumba Yangu kwa wafanyao Twawaaf."²⁵

Ibaadah haiwezi kuwa kitendo chema isipokuwa ikiwa imetimiza masharti mawili:

1- Kifanywe kwa ajili ya Allaah.

2- Kiafikiane na Sunnah ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kutokamana na nukta sita tulizotaja.

Mimi ninawaambia wale waliopewa mtihani wa Bid'ah na ambao huenda wakawa na nia nzuri: Ninaapa kwa Allaah ya kwamba hatujui njia yoyote ilio bora kuliko njia ya Salaf (Radhiya Allaahu 'anhum).

---

²⁵ 22:26

11. Fuata Sunnah na usizue

Ndugu! Ziumeni kwa magego Sunnah za Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam), fuaneni njia ya Salaf kisha mtazame kama hilo litakudhuruni na kitu. Huenda wale ambao ni wenyewe kupupia katika Bid'ah ni wenyewe kuzembea kwa mambo ambayo yamethibiti katika Shari'ah na Sunnah. Wanapomalizana na Bid'ah zao wanaenda kutumia vibaya Sunnah zilizothibiti. Hii ndio natija ya madhara ya Bid'ah. Bid'ah ni madhara makubwa kwenye mioyo na khataril ilio kubwa katika dini. Hakuna mtu wa Bid'ah ye yeyote mwenye kuzua katika dini ya Allaah isipokuwa hukosa kiasi hicho hicho cha Sunnah au zaidi yake, kama walivyosema baadhi ya wanachuoni wa Salaf.

Pindi mtu anapohisi kuwa anafuata na hazui basi huhisi khofu kamilifu, unyenyekevu, udhalilifu na 'ibaadah kwa Mola wa walimwengu. Kadhalika huhisi kuwa anamfuata kikamilifu kiongozi wa wachaji Allaah, bwana wa Mitume na Mtume wa Mola wa walimwengu Muhammad (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam).

Mimi ninawanasahi ndugu zangu wote ambao kwa njia moja au nyingine wamebuni Bid'ah yoyote ile - sawa ikiwa inahusiana na dhati ya Allaah, majina na sifa au kumuadhimisha Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) - kumcha Allaah na waachane na hilo. Wafanye dini yao iwe imejengwa juu ya kufuata na sio kuzua, kumpwekesha Allaah peke yake na sio kumshirikisha na chochote, kufuata Sunnah na sio kuiga Bid'ah. Wafanye yale anayoyapenda Mwingi wa huruma na sio yale yanayopendwa na Shaytwaan. Halafu wataona jinsi nyoyo zao zitavyokuwa na usalama, uhai, utulivu, raha na nuru kubwa.

Ninamuomba Allaah (Ta'ala) atufanye kuwa waongofu wenyewe kuongoza na viongozi wenyewe kutengeneza, kuiangaza mioyo yetu na imani na elimu na asifanye yale tuliyojifunza yakawa dhidi yetu. Ninamuomba Allaah atuongoze katika njia ya waja Wake waumini na Atufanye kuwa mionganii mwa mawali Wake wenyewe kumcha na kundi lililoshinda.

Swalah na salaam zimwendee Mtume wetu Muhammad, ahli zake na Maswahabah zake wote.

al-Ibdaa' fiy Kamaal-ish-Shar' wa Khatwar-il-Ibtidaa'

Ibn 'Uthaymiyn
